

Izhaja

vsak petek z datumom prihodnjega dneva.

Dopisi naj se frankujejo in pošiljajo uredništvu „Mira“ v Celovec, Pavličeva ulica št. 7.

Osebni pogovor od 10. do 11. ure predpoldne in od 3. do 4. ure popoldne.

Rokopisi naj se samo po eni strani lista napišejo, druga stran naj bo prazna.

Rokopisi se ne vračajo.

MIR

Velja

za celo leto 4 krone.

Denar naj se pošilja točno pod napisom:

Upravništvo „Mira“ v Celovec,

Vetrinjsko obmestje št. 26.

Naročnina naj se plačuje naprej.

Za inserate se plačuje po 20 vin. od garmond-vrste vsakokrat.

Glasilno koroških Slovencev

Leto XXVIII.

V Celovcu, 7. velikega srpana 1909.

Štev. 35.

Nemški strah pred slovenskim strašilom.

Črez noč je slovenska obstrukcija v državnem zboru spremenila političen položaj in politično naziranje v Avstriji. Naše poslance, ki so se že naveličali prosjačiti in so nastopili enkrat pot krepke, neodjenljive politike, so vsi nemški listi brez izjeme grdili in zlasti njihove voditelje osebno napadali. Vrgli so v javnost podlo vest, da so začeli slovenski poslanci v državnem zboru obstruirati, ker bi rad postal dr. Šusteršič na vsak način minister. To je bil udarec v vodo, pa še zelo slab. Če bi bilo dr. Šusteršiču res toliko do ministrskega stolička, bi si znal ubrati pot, ki bi ga prej nego obstrukcija in sicer kmalu bila pripeljala v krog avstrijskih ministrov. Nemški listi in nemški poslanci so trobili tudi v svet, da so naši obstrukcionisti škodljivci države, ker so z obstrukcijo pokopali mnogo ljudskih predlogov in trgovinsko pogodbo z Rumunijo ter pooblastilo, da sme vlada sklepati pogodbe z drugimi balkanskimi in prekmorskiimi državami.

Dr. Kreku so zlasti očitali, kako da se je upal nastopiti proti sedanji vladi, češ da je s tem zaviral delavsko zavarovanje za starost, za katero se sicer tako poteguje, in so hoteli iz tega celo izvajati neko neodkritosrčnost dr. Krekovo v socialnem delu. Že dr. Krek je tem obrekovalcem zamašil usta s svojim govorom pri demonstracijskem zborovanju v Ljubljani z izvajanjem: „Da bi bili zavirali delavsko zavarovanje za starost, je neresnično. Ne za eno uro ne bo, če bo parlament ozdravljen in če se bodo zastopniki ljudstva zavedali svoje dolžnosti, niti za eno uro ne bo potem zakasnjena ta zakon. To ni res! Ali bi mi v teh par urah ali dneh, odkar je parlament zaključen, morda prišli naprej v tej stvari? Kdor to trdi, vedoma laže. Referati so razdeljeni posameznim ljudem, ki jih sedaj lahko študirajo, in če jih je volja, bodo že lahko kaj skup spravili. Toda jaz se bojim, da je pri mnogih tudi volja taka, kakor je volja vlade, in bojim se, da bi sedanja vlada vodila stranke tako, da ničesar ne sklenejo, da ne pridejo skupaj in da se tako stvar zavleče, da bo do rešitve minilo še leto za

letom. Zato trdim, da kdor hoče delavsko starostno zavarovanje, mora z nami iti v boj proti sedanji vladi in korupciji njene večine.“ Dr. Krek jo je pa zadel. Sploh se s takimi predlogi, ki itak brezdomno prodrejo prej ali slej, ni dobro prenačati, kakor nas koroške Slovence uči volilna preosnova za državni zbor l. 1907. Pa tudi očitanja, da so naši poslanci preprečili pogodbo z Rumunijo in pooblastilni zakon z drugimi balkanskimi in prekmorskiimi državami, niso in ne morejo biti v očeh avstrijskega kmeta greh, ampak le zasluga. Vsem bo še v spominu, kake levite so brali celo nemškutarski kmetje posl. Nageletu, ker ni glasoval proti vladi zoper pooblastilni zakon, vsled katerega so se meje srbskega mesa zopet odprle in je bil udarjen naš kmet. Zdaj pa naj bi se bilo zopet privolilo sedanji kmetjskim koristim nasprotni vladi, da bi smela po svoje sklepati pogodbe z balkanskimi državami, da ne na škodo industrijcev, ampak le na škodo kmetov, se razume. Če so naši poslanci te predloge preprečili, je to le zasluga, ne pa škoda. Taka vlada, kakor je sedanja, ne sme sama po lastni volji sklepati pogodb z drugimi državami! Vse te pretveze so se razblinile, in blamaža vladnih poslancev in resnih listov je taka, da jih že ne omenjajo več, ampak so se ponižali s poti smešenja na pot javkanja in strahu pred slovanskim strašilom.

Kako so smešili in grdili prej naše poslance, zdaj pa jih že prosijo! Nezaslišano! Nemška oholost je stopila s prestola in prosi, in ministrski predsednik Bienerth, ki Slovencev ni hotel poznati, bo srečen, če se bo hotel z njim pogajati dr. Šusteršič. V dunajskem „Vaterlandu“ je objavil neki nemški krščansosocialni poslanec uvodnik, ki nam prav dobro pojasnjuje sedanji politični položaj. Tamkaj beremo:

„Ne gre več samo za državni zbor, ampak za obstoj Avstrije. Po čemur stremijo voditelji obstrukcije, to je slovanska večina v zbornici s pomočjo Poljakov in posledica tega slovanska vlada.“ Vendar enkrat! Kako dolgo je trajalo, da je vendar vsaj eden nemški poslanec priznal, da smo Slovenci element, ki vzdržuje državo, in da so bile samo izmišljotine trditve nemških

listov, da se gre dr. Šusteršiču le za ministrski stolček itd. „Nemški uradniki bi se morali umakniti, in poslovanjevanje bi se začelo z vso silo.“

To je ravno, kar hočemo! Sicer ne poslovanjevanje, ampak pravice v uradih. „Prav gotova posledica tega bi bila potem,“ citamo v „Vaterlandu“ dalje, „da bi se izgnal nemškemu narodu v Avstriji patriotizem prav korenito! S tem pa bi bil obstoj Avstrije v skrajni nevarnosti!“ Res lepi patrioti to, ki so Avstriji zvesti samo tedaj, če smejo druge tlačiti, če smejo drugim narodom sedeti na tilniku, sicer je pa njihov patriotizem na odpoved. Kdaj bi bili pač po tem načelu morali vreči ves patriotizem med staro šaro Slovence, ko smo pa vkljub večnim krivicam ostali vedno dobri avstrijski domoljubi. Če sloni Avstrija res na Nemcih, teh patentiranih patriotih, potem se je za njen obstoj resnično treba bati.

Prej so Slovence vedno zaničevali kot brezpomemben narodič, ki se sploh ne sme oglasiti, zdaj pa že kličejo na pomoč celo krono, češ da naj raje odstrani ustavo, nego da bi pripustila, da si Slovani izvojujemo pravice. Dotični krščansosocialni poslanec povrh utemeljuje še svoj članek s tem, da Nemci nočejo zatirati drugih narodov! Neverjetno! Ali Nemci res ne poznajo prav nič avstrijskih razmer, ali je njihov pravni čut res že popolnoma zamrl, ali pa nočejo priznati krivic, ki nam jih delajo. V glasilu koroških Slovencev opisovati še vsakdanje krivice, ki jih trpimo koroški Slovenci, bi bilo popolnoma odveč, ker jih itak vsak dan in pri vsakem koraku občutimo. Ni ga polja, o katerem bi koroški Slovenci mogli reči: Deli se nam pravica, reže se nam kruh kakor Nemcem. Saj smo že tako daleč, da ima na naših tleh vsak tujec več pravice, nego slovenski domačini. Pri naših uradih sme govoriti Lah laški, Oger ogrski, Slovenca pa ne pustijo govoriti slovenski. Rešitev najvišjega sodišča dobi Lah v laškem, Rumunec v rumunskem, le edini Slovenec — v nemškem jeziku!

Pojdite se solit s trditvami, da Nemci nočejo zatirati drugih narodov! Vse trditve Nemcev o Slovanih, kadar ti zahtevajo pravice, so le puhlice, in resnica je le ta, da so slovenski in češki agrarni poslanci spravili Nemce v strah,

Podlistek.

Navzgor

(Slika. — Lojzika Fürst.)

Bil je dan po veselici. Mira je vstala okoli poldne. Pogledala je bele rože na oknu. Spomin sinočnega veselja. Kako so žarele sinoči — — — Žarele kot je žarela ona, ko je prejela dar častilcev. Kako so dehtele sinoči — — — Dehtele kot njena plesna obleka sinoči.

Danes povešajo klaverno glave. Danes so trudne, uvele. In trudna, bleda je tudi mlada kraljica sinočne veselice. V belem svitu dneva se ji zdijo prazni, brez duha, vsi tisti pokloni. Naštudirani isti za njo kot za druge.

Pri velih cvetlicah sloni Mira. Slike sinočnega večera hite mimo njene duše. Oh, plesala je, strastno — objestno! Hitela je iz roke v roko. Ne toliko zaradi lastne zabave, nego zato, da jezi druge, ki sede tako žalostno, dočim obkroža njo roj mladih častilcev. Radovala se je svojih zmag. Bila je duhovita, krasna. Matere cvetočih in uvelih zakonskih kandidatinj so gledale nevoljno na njo. Kaj vleče vse nase — saj se ozirajo one na tega — na onega! Kaj ji ni dovolj ubogi Kovač, ki bi lahko dobil kaj drugega boljšega... Jezile so se druge matere, a njena je žarela ponosa: Najlepšega, najboljšega izbere svoji umni, ljubljeni hčerki. Ugodno življenje v krilu ljubezni preskrbi dragi edinki. Kovač, nadpolni, mladi

doktor, se obnaša nocoj, kot bi bil že zaročen — in Mira, sicer mrzla, ponosna, je nocoj tako nagajivo ljubka.

Seveda. Omamil jo je valčkov čar, sladke besede, goreči pogledi. A danes — kako prazno in pusto se ji zdi sinočno veselje. Kot nekaj, kar je bilo davno, kar se ne more, se ne sme povrniti. O, da se povrne, da poleti še enkrat kot sinoči po gladkem parketu, da občuti še enkrat radost mladosti — — — Ne, nikdar! V dnu srca očita kot refren tajnega glasu: Mira — kaj ti niso polnile nekdanje druge težnje mlade duše?

„Mira,“ kliče materin vesel glas iz druge sobe, „zaspanka, ti ležiš, a gospodje hodijo vpraševati po tvojem zdravju. Vstani — pokaži se vendar!“

Naglo se napravi Mira, stopi v sprejemnico. Pa razočaranje jo prevzame, ko pogleda zaspane, zabuhle obraze doktorja Kovača in njegovih dveh spremljevalcev, ki jo pozdravljajo s kupico brinjevca v roki. Zaspani obrazi, hripavi glasovi jo spominjajo kavarne, beznic — — —

Prav pošteno smo se imeli nocoj — famozno — — — Pili smo, pijemo na vaše zdravje, gospica Mara... Doktor Kovač izpije kupico, pogleda goreče — v zaspano Miro. Ona oledeni in reče suho:

Če mislite, da postanete na tak način zanimiv, gospod doktor, potem se motite zelo...

„Kaj pa ti je, Mira?“ se začudi mati.

Gospica je slabe volje, ni se še naspala, se nasmejne dobrodušno mlada družba in se poslovi. Mati pa graja rahlo hčerko. Pa Mira ne posluša.

Prevzel. polastil se je je čuden nemir. Gre iz hiše, obiše prijateljice. Povsod namigavanje, čestitanje, več ali manj odkrita zavist. Prazno. Pusto. Pride v družbo starejših dam. Razgovarjajo se o ženskem vprašanju. Očitajo mladi nadarjeni učiteljici, da je pozabila tako hitro žensko emancipacijo, da potrdi tudi ona trditve, da je edino zakon ženska sreča, poklic. Burja vprašanj in misli se dvigne v Mirini duši — — — Imela je nekoč druge težnje, želje.

Pa prišlo je. In zdelo se ji je krasno hoditi ob moževi strani, biti — zavidana Mira! Ali je zate zakon? Navadna težnja navadnih žensk. Da ji ni treba misliti, se nasloni na moža. Prav je to, naravno. A ni zate, Mira. Kaj si črtala nekdanje druge poti? Nisi hotela biti ženski mladini zvezda — vodnica? Navzgor! je bilo tvoje geslo — a sedaj?

Mira vstopi v svetišče. Večer, tmina. Pred tabernakljem trepeče luč. Mira poklekne, sklone glavo. Tu se poleže burja vprašanj — tu ji odgovarja tajni glas:

Trnjevo pot popolnosti si si bila izbrala. Svet, želje mladega srca te motijo na tej poti. Moja svečenica si. Ostani trdna. Vodi sestre navzgor! Žensko vprašanje razgreva mlade glave. Za službo in zakon se bore deklice in njih roditelji med seboj. Zabijte na tihe dome prosvete, kjer najde ženska delo, mir.

Zakaj toliko zemskega gorja? Nesrečnih zakonov, nezadovoljnih deklet? Malika vam je postavil svet, sestre — malika, in ve klečite pred njim. Prazno je mnenje sveta. Ni zakon edina ženska sreča, ne iskanje časti, slave. Ženska

da bi utegnili Slovani vendarle enkrat priboriti si pravice in tako narediti konec za vselej kri- vični nemški nadvladi. Zato, Slovenci, edinost v sedanjem političnem položaju! Naj nas važni politični trenotki ne najdejo slabih, majhnih!

Naših kletvenikov resnična izjava na tajnem.

Vzemimo na „muho“ samo najzadnji čas, s kako navidezno togoto in sveto jezo se očita našemu dičnemu Grafenauerju ena netaktnost za drugo, izmišljena nezmožnost, igranje z resnostjo itd. itd. Posebno odlikuje se v tem nekaj časa sem papirnati nemčurček iz Ptuja „Štajerc“. Pohrustal bi ta umazani listič najraje našega poslanca s kožo in kostmi vred, toda — nič mu ne more. Istotako malo škodovali mu bodo zabavljajoči pogovori čez njegovo osebo po „naceljskih“ gostilnah. — Kako pa je resnično mišljenje o osebi Grafenauerjevi vseh teh natolcevalcev? O tem zanimiv slučaj! Sedim v železniškem vozu, namenjen v domovino v Zg. Podjuni. V mojo bližino se usedeta dva starejša gospoda. Iz takomenovanega nemškega „bircipfna“ pri uri enega, in iz „südmark“-vžigalic drugega, s katerimi si je zapalil smodčico, sem pravilno sklepal, da sta oba velika Nemca. Nemarno in leno sem ju opazoval in nisem preveč porajtal na njun pogovor, kar zaslišim ime „Grafenauer“. Kaj imata vidva z našim poslancem, si mislim in začnem vleči na uho. Govorila sta o politiki splošno in posebej še o obstrukciji ter preračevala posl. Grafenauerja. Končno je izjavil eden ob pritrujevanju drugega: Da bi imeli več poslancev Grafenauerjeve energije, razumnosti in neustrašenosti, kmalu bi se vsa dežela prenovila. Celo v državnem zboru šteje on, čeravno kmet — vendar dosti več kot marsikateri doktor ali drug dostojanstvenik. Pa vendar on je klerikalni „bindišar“, **zato ga prostomisleči Nemci ne smemo javno, vsaj navidezno ne upoštevati, ampak mu moramo skušati njegovo stališče omajati, ker nas drugače spravi popolnoma ob ves kredit.** To iz nepredvidnosti odkrito izjavo pribijemo narodnim slepcem v pregled. — Vprašamo, ali ne delajo nasprotniki v tem smislu? Vzrok imamo sedaj v roki! — Posl. Grafenauer! Od naše strani Vam izrekamo še večje zaupanje! *Zdravski.*

Umetniška razstava v Ljubljani.

V Ljubljani so razstavili slovenski umetniki v paviljonu slikarja R. Jakopiča lepo vrsto slik in nekaj skulptur v kamenu ali lesu. Ali pa imamo Slovenci res kaj umetnikov, da se more prirediti taka razstava? Boječi smo, kakor otroci, ki po novi stezi še niso nikdar hodili: ne gre, ne pojde, smejali se nam bodo; tako pravijo strahopetci. Drugi pa k sreči slutijo v sebi več energije: malo nas je, a vendar začnimo, pokažimo svetu, kaj smo in znamo! Mora li biti ljudstvo res mnogoštevilno, da rodi iz sebe umetnikov? Stara grška zgodovina nam izpričuje, da tudi mal svet sreča je v tihem zatajevanju — v vednem delu za bližnjega.

Zidajte samostane. Vanje skrijte sestre, svoje solzne oči, v njih umirite svoje nezadovoljno srce...

Trepeče luč pred tabernakljem. V beli obleki, pod nevestnim vencem kleči Mira pred oltarjem Bogorodice v tmuni samostanske cerkve. Nebeško lepota je zarisala odpoved v njeno lice. Za njo so se zaprla vrata zunanega sveta. Mladosti sladke boli, prazne želje so za njo. Ne boli je nepremišljena sodba zunanega sveta — ne plaši je trnjeva pot samozatajevanja. Tolažeče šepete tajni glas iz tabernaklja: Moja svečenica si — vodi sestre navzgor!

Smešnice.

Sodnik: Je bil obtoženec pijan?

Redar: Ne, saj je govoril čisto pametno.

Sodnik: Kaj pa je rekel?

Redar: Kar naprej in naprej je zmerjal čez redarje.

* * *

Sodnik: Kako ste le mogli s svojo ženo tako grdo ravnati?

Obtoženec: Gospod sodnik! Ali poznate mojo ženo?

Sodnik: Še nisem imel časti.

Obtoženec: No, potem pa ne govorite!

ustvari z umom dela, ki jih močnejši in večji drugi narodi ne zmorejo. Slovenski narod je mal, a zaradi tega si vendar lahko pribori med drugimi častno mesto tudi na umetniškem polju.

Težko je presojevati umotvore: podobe, kipe. Treba bi bilo obstati pri vsaki in se zamisliti v misli umetnika, da se čuti z umetnikom in zapopade lepoto umotvora. Treba bi pa tudi bilo več umeti v umetnosti, kot navadno ume človek, ki se ni nikdar temeljiteje bavil s to stroko. Zato sem pa povabil s seboj priznanega umetnika Nemca, da se ž njim dogovorim nepristransko o vrednosti del naših slovenskih umetnikov. Z veseljem poročam, da se je umetnik izrekel o razstavi zelo laskavo. Razstavljeni dela so sploh dobra, marsikatera podoba je odlična, mnogo je zelo finega, večinoma so dela dobra v risbi, fina v koloritu, risana pogumno, da, drzno, z občudovanja vredno spretnostjo. Umetniki so bili v dobri šoli. Izmed drugih se odlikujejo lepa dela Jakopičeva, Vavpotičeva, Klemenčičeva, Šantelova, odlikujeta se Jama in Žmitek, zelo dobrih stvari je razstavil tudi Grohar in seveda zaslužijo tudi Bernekerjeve skulpture vse priznanje. Posamezna dela tukaj opisavati ni prostora.

Splošnih opomb pa je treba: Neprilčno je, da je razstava opoldne do pol tretje ure zaprta. Opoldne pride vlak z Gorenjske, z obiskovalci s Koroške in Goriške; v Celovcu je razstava ves dan odprta, zakaj ne v Ljubljani? Tujec si lahko razstavo opoldne ogleda in po tretji uri zopet odpelje.

Potem je omeniti, da bi bile nekatere podobe bolj obešene, in sicer nagnjene. Podobe tako polne barv, kakor „Sejavec“ ali „Kristusova prikazen“ kar žarijo kakor žareč ogenj in skoro ni najti pravega mesta, odkoder se naj gledajo.

V zadnjem oddelku je v kotu podoba, o kateri mi je nemški umetnik dejal: „Ta ne spada sem“. Sicer je zelo fino izdelana, a to — ta nuditeta tukaj počiva brez vsakega pomena. Razstava se je sicer srečno izognila te točke, zato bi bilo želeto, da bi se vse tako uredilo, da se lahko razkaže naši šolski mladini.

Želeti bi bilo, da mnogi umotvori najdejo tudi kupca. Premožnejši zasebniki in naša društva naj bi si štela v častno dolžnost, podpirati umetnike domačine z naročili in z nakupom njihovih del. *Msgr. Podgorc.*

Ponujene roke ne marajo?

Na naš zadnji uvodni članek je odgovoril „Slov. Narod“ tako, da se nam zdi to preludij nameravanega razpora. „Narod“ stvarno ni ovrigel nobenega našega razloga. Izrazi, kakor „prekuchih“, „nehonetni korak“, „trmoglav“ za nas niso nobeni dokazi. „Narod“ je kvečjemu dokazal ravno nasprotno temu, kar je hotel dokazati. Tako hoče dokazati, da je bilo že pred bohinjsko skupščino opaziti pri naših podružnicah skoraj še večjo nedelavnost kot poslej, na sledeč način: „Naj govore številke po družbinem koledarju! L. 1903 so bile med 17 koroškimi podružnicami 4 delavne, ki so dale glavni družbi 329 K. L. 1904 je bilo med 17 podružnicami delavnih pet, ki so dale 248 K. L. 1905 je bilo med 17 podr. 17 delavnih, ki so dale 484 K. L. 1906 je bilo 18 podr., delavnih 9, ki so dale 712 K. L. 1907 (leto prevrata!) je bilo med 18 podružnicami 9 delavnih, ki so dale 817 K.“ Te številke dokazujejo vendar nasprotno! Podružnice so bile vendar vsako leto, če izvzamemo morda l. 1904, vedno bolj delavne, kar dokazujejo prispevki. Ravno l. 1907 dokazuje, kako je do velike skupščine v Boh. Bistri delovanje naših podružnic napredovalo. Iz tega, če so napredovale do l. 1908, vendar ne sledi, da so bile pred skupščino v Bohinj. Bistrici bolj nedelavne nego poslej. Kakor se pri nas narodno življenje vedno bolj vzbuja, tako bi bile tudi C. in M. podružnice kazale vedno večjo živahnost, če bi ne bilo nesrečne skupščine v Boh. Bistrici. „Narodu“ bi se bil dokaz posrečil le tedaj, če bi bil dokazal, da so naše podružnice bile bolj delavne po skupščini v Boh. Bistrici nego poslej. Tega pa ni dokazal. Če piše narod dalje, da je poslala družba nova pravila znanemu rodoljubu (g. Koželju), od katerega je pričakovala, da skuša na kak način oživetiti podružnico, za katero se njeni bivši odborniki niso hoteli več brigati, temveč so se je spomnili šele takrat, ko so šli nad njo s krampi in cepini (joj! groza!), da jo razruši, to ne stoji. Saj bi bila družba poslala lahko kakemu drugemu staremu odborniku nova pravila, če jih že načeloma ni hotela poslati g. dr. Brejcu. Saj niso vsi stari odborniki šli nad podružnico s „krampi in cepini.“ Da od skupščine nimamo mnogo pričakovati, je dokazal „Narod“ s tem, da se norčuje iz našega apela, s katerim smo se obrnili na glavno skupščino na

Jesenicah, čeravno res nimamo do skupščin več pravega zaupanja; hoteli smo skušati še z zadnjim mogočim sredstvom, četudi je zelo dvomljivo. O trmoglavosti naj „Narod“ le nikar ne piše, dokler ne pokaže, da pogoji šolskega društva niso res lojalni in za rešitev koroškega šolstva skrajno potrebni. Morda so gospodje v družbinem odboru drugega mišljenja. To bi sklepali vsaj iz glasila Ciril in Metodove družbe „Slov. Branika“ v 8. št. z dne 1. t. m. vkljub skritim ostem, ko poroča o razdružitvi celovške podružnice sledeče: **Podružnica za Celovec in okolico** je imela pod vodstvom podpredsednika dr. Brejca dne 14. m. m. občni zbor; na njem je predlagal urednik „Mira“, korni vikarij Fran Šmodej, da naj se najstarejša CM. podružnica na Koroškem, ustanovljena dne 8. prosinca 1886, razdruži. Za predlog je glasovalo 22 članov, proti 13. Iz razvalin zatrte podružnice sta vstali dve novi društvi: podružnica slov. šolskega društva in nova podružnica Ciril Metodova za Celovec in okolico. Želimo, da bi obe podružnici tekmovali v rešitvi perečega šolskega vprašanja na Koroškem.

Zadnji apel.

Naš zadnji uvodnik je razmerje šolskega društva do družbe sv. Cirila in Metoda precej pojasnil. Popraviti nam je treba le sledečo nebitvenost, na kar nas je opozoril eden izmed odbornikov šolskega društva in smo jo tudi cenjenim čitateljem hoteli pojasniti: Besedilo, ki smo ga navedli v imenovanem članku kot pismo, poslano dne 3. svečana t. l. družbi, je bil le referat enega odbornika za sejo šolskega društva dne 28. prosinca t. l. Urednik je hotel imeti upogled v material in je pomotoma dobil tudi dotični referat in ni vedel, da se omenjeno pismo ni pisalo, temveč da je služilo le za podlago ustnim pogovorom. Na stvari sami to nič ne izpremeni, le v eni točki je bilo šolsko društvo, kakor izpričujejo drugi dopisi nasproti družbi, le še bolj lojalno, do skrajnosti prijenljivo, ker je stavilo družbi tudi pogoj, da bo šolsko društvo samo ustanavljalo Ciril in Metodove podružnice, dočim je v omenjenem referatu pogoj, da družba ali naj ne ustanavlja več na Koroškem podružnic ali pa, če bi ne bila volje tega storiti, naj družba sv. Cirila in Metoda sama ustanavlja podružnice, pa z v referatu navedenimi pogoji.

Slovensko ljudstvo!

Nepopisna nesreča je zadela dne 24. julija naše brate v ormožkem okraju in nekaterih občinah mariborskega in šentlenartskega okraja. Ne navadno huda toča je naredila velikansko škodo na poslopih, na vrtovih, njivah, vinogradih in travnikih.

Škoda znaša na milijone. Zemlja izgleda kakor opustošena. Kar je pustila suša še zelenega prikliti iz zemlje, pobila je sedaj toča.

Ljudstvo je zbegano in prestrašeno. Beda in pomanjkanje zreta mu že iz bližnje bodočnosti grozeče v oči.

Da se priteče poškodovancem vsaj nekoliko na pomoč, osnoval se je spodaj podpisani pomožni odbor, ki se obrača do vsega slovenskega ljudstva s srčno prošnjo, da pomaga hudo prizadetim prebivalcem. Vsak dar se bo hvaležno sprejel.

Naši bratje so v stiskah in nadlogah, pritecimo jim brzo na pomoč, pokažimo jim dejanski svoje sočutje.

Darovi se naj blagovoljijo pošiljati na naslov: Josip Ozmeč, župnik in deželni posl., Št. Lovrenc na Dravskem polju. — Objavili se bodo darovalci v slovenskih listih.

Maribor - Št. Lovrenc, dne 2. avg. 1909.

Josip Ozmeč

župnik in dež. poslanec v Št. Lovrencu na Dravskem polju.

Jakob Caf, dekan v Št. Tomažu; J. Keček, župan na Hardeku; dr. Korošec, drž. in dež. poslanec v Mariboru; Tomaž Korpar, živinozdravnik v Oslušovcih; Anton Meško, kipar in dež. poslanec v Lahoncih; Ivan Meško, župan v Trgovišču; Iv. Roškar, predsednik »Slov. kmečke zveze«, drž. in dež. poslanec v Malni.

Koroške novice.

Škandal na glavnem kolodvoru v Celovcu. Prejeli smo dopis: Popotnik pride na kolodvor in potreba ga sili, da mora iskati vrata, nad katerimi je napis: „Herren“. Ko vstopi v tisti kraj, gre k prvim vratom, katere so pa zaklenjene, nad ključavnico je pa železna tablica, na kateri je napis: Schlüssel Nr. 1 beim Portier; gre k drugim vratom in najde zopet tablico z napisom: Schlüssel Nr. 2 beim Portier, gre k tretjim vra-

tom, zaklenjena so, pa brez tablice, gre torej k četrtim vratom, te so odprte, vstopi in za seboj zapre. V tistem delu je pa popolna tema. V nedeljo 1. avgusta sem čakal na dunnajski brzovlak ob pol sedmi uri zjutraj, kar slišim neko zabavljanje; ozrem se in vidim nekega človeka v sivi obleki na tistem oknu, skozi katerega naj bi prišla svetloba v vse štiri oddelke. Klical je nekemu služniku, ki je čakal na popotnike, naj pride k njemu. Ubogi popotnik si je na četrtem odprtem oddelku hlače in jopič grozno pomazal; komaj da ga je služnik z moko cunj, kar je bilo mogoče, osnažil in že je portir klical: Einsteigen, Assling, Görz, Triest, in revež je moral v grdo pomazani obleki vstopiti na vlak. Ali ni to škandal? Išči vratarja, da dobiš ključ in potem ga moraš zopet iskati, da mu ga izročiš. Med tem je pa vlak že v teku, in ti imaš le še čas za njim gledati. Ako pri prenašanju kolodvora ni bilo stranišča mogoče drugače prenašati, naj bi ga vsaj razsvetlili ali pa koga nastavili kakor je na ženskem oddelku, da bi pazil na snažnost. Poškodovani in osramočeni mož naj bi se pritožil pri ravnateljstvu državne železnice in zahteval odškodnino za pokvarjeno obleko.

Surovost koroških hajlovcev. Minolo nedeljo so priredili v Prevaljah tamošnji Nemci „Volksfest“, pri katerem so streljali in pošteno pili. Ker je v Prevaljah samo par hajlovcev, so povabili bratce iz Spod. Dravberga, Volšperga in drugih krajev. Zvečer so prišli na kolodvor precej prešerni in so nahnili pri blagajni dva slovenska duhovnika, ki sta govorila slovenski. Neki Grablovič (pristen German!) je grozil s tepežem. Kaj in kje da je, ni imel korajže povedati kakor tudi ne neki Volšperžan, ki je imenoval slovenska duhovnika „Dreckpfaffen“. Službujoč uradnik nizmignil s prstom, čeravno je bil priča tega prizora. Žal da ni bilo gospodoma več mogoče poklicati orožnikov, da bi ju vzeli v varstvo. Seveda sta dotična gospoda protestirala proti taki čudni olici in kulturi nemškonalnih kulturosovcov. Hvaležni bi bili tistemu, ki bi nam mogel naznati, kdo da je tisti korajžni Grablovič!

Letošnji manevri pešpolka št. 17. se začnejo 17. t. m. in bodo trajali v celovški okolici in v Št. Andražu v Labudski dolini do 1. septembra, v okraju Št. Pavel v Labudski dolini pa do 4. septembra. Prvi bataljon se pripelje s posebnim vlakom v Celovec dne 16. t. m. V št. pavelškem okolišču bo imela vaje 12. inf. brigada, ki se jih bodo udeležili lovski bataljoni št. 7, 8, 9, 19 in 21, topničarski polk št. 9 in huzarski polk št. 6. 2. bataljon pešpolka št. 7 se odpelje 16. t. m. ob 9. uri zvečer s posebnim vlakom k polkovnim vajam v Gradec.

Posl. Dobernig je spisal v „Tagespošti“ članek o trializmu, katerega se silno boji, češ da bi jugoslovanska država raztezala svoje roke na Koroško in Štajersko. „Agrar Tagblatt“ se norčuje iz sedanjega Nemca slovenske krvi, ki živi še v l. 1867. Pove mu, da pozablja na Slovence, ki žive na Koroškem in Štajerskem.

Samoslovenske tiskovine. Pri vseh uradih se moramo vedno bojevati za našo ubogo teptano slovenščino, posebno dvojezične tiskovine igrajo pri tem važno ulogo. Čeprav je uradnik dolžan ti postreči z dvojezičnimi, vendar vsili, če se le da, nemške. Take tiskovine seveda takoj zavrnite, kakor sploh vsak nemški dopis. Po uradih nahajamo navadno dvojne tiskovine, samonemške in dvojezične, t. j. nemške in slovenske. Pri zadnjih se resno vprašamo, čemu dvojezične? Nemške so tako, čemu še se mora nemščina šopiriti na dvojezičnih in to celo na prvem mestu. Če vlada pri nas enakopravnost, zakaj se potem tako ne godi? Ali smo mar Slovenci tako malo vredni narod, da ne zaslužimo niti slovenskih tiskovin?? Od merodajnih oblasti zahtevajmo samoslovenske tiskovine, dokler pa še teh ni, pa sprejemajmo le dvojezične, vse nemške pa energično odklanjajmo. Ako je vlada za vse, davki za vse, naj bo tudi pravica za vse!

Za sklad obmejnih Slovencev so darovali slovenski duhovniki, zbrani na pastoralni konferenci v Velikovcu dne 15. julija, 220 K z geslom:

Mi sami trpimo,
a radi delimo
z veseljem tim večjim
tudi z bratom trpečim.

Darovali so č. gg.: Čemer Šimen, dekan, 20 K; župniki: Volavčnik Jan. 20 K; Treiber Fr. 20 K; Kindelman Jakob 20 K; Kramar Cvetko 20 K; Drdlik Jožef 20 K; Hraba Drag. 20 K; Rozman Fr. 20 K; Ebner Jan., kanonik, 20 K; Dobrovč Jožef, kanonik, 20 K; Dolinar Iv., provizor, 20 K.

Borovlje. Veliko veselje mi je bilo gledati v mladosti kure, če bi rade znesle. Letajo okrog in kokodakajo, kakor da bi celi svet že moral čakati in paziti na tisto jajce. Približno tak vtis napravi name najnovejše nastopanje penzioniranega davkarja in zavarovalnega agenta Schafferja v Borovljah. Mož je s svojima psoma ves ljubi dan na cesti ali pa v gostilni, in če najde še kakega — recimo večjega čudaka, raztegne vse predale svoje velike, a malo duhovite zgovornosti in zmerja čez duhovnike in katoliško vero v takih izrazih in v tako gnusnem tonu, kakor ga ne slišiš niti v kravjem hlevu. Posebno mu leži cerkveno premoženje v želodcu. Oh, Šafferček, ko bi ga imeli vi, to bi bilo vržinc in ne bi vam trebalo letati okrog za „sekuranco“ in za protestantizem gibati jezička. Veliko študirani človek niste, to je znano, to pa bi vendarle morali znati, da je pri cerkvenem premoženju všteto zid, zvonovi, oltarji, ure, obleka, streha itd. Marsikateri oltar je v cerkvi vreden po 2—10.000 K in še več, zunaj pa še nihče vinarja ne plača zanj. Ravnotako je z obleko. Ko boste drugokrat spet razgrajali okrog, povejte tudi to.

Svetna vas. (Požar). Na neumljiv način je 2. t. m. ob pol drugi uri popoldne izbruhnil ogenj pri p. d. Moniju. Ker je pihal silen veter, se je ogenj bliskovito hitro širil in v kratkem upepelil osem hiš in gospodarskih poslopij. Zgorelo je tudi nekaj živine, svinj itd. Od vseh strani so prihitele požarno brambo, prva za domačo je bila iz Št. Janža in le njegovemu napornemu delu se je zahvaliti, da se ogenj še ni dalje širil. Pogorelci so res vredni vsega obžalovanja in podpore, ker so imeli že vso žetev in seno pod streho in so vrh tega še ubožni ljudje. Pomoč je jako nujna!

Zagorje pri Grabstanju. (Cerkveni semenj.) Kakor vsako leto, je tudi letos dne 1. avgusta prihitelo mnogo ljudi od vseh strani počastit sv. Ano. Po svetih mašah se je pošteno kmetsko ljudstvo, katero stori v nedeljo zjutraj najprej svojo krščansko dolžnost, zabavalo pri Šmavcerju z milim slovenskim petjem grabstanjskih cerkvenih pevcev. — Popoldne pa se je začelo na mah drugo življenje. Povsod, kamor pridejo celovški komiji, se hajla neprenehoma, posebno se je pa tukaj, ker se je prepevalo na dveh straneh; na eni strani so peli ubogi ponemčeni grabstanjski Slovenci „Das treue deutsche Herz“, na drugi pa se je slišala pesem „Domovina mili kraj“ pod vodstvom g. Štanglna iz Šmihela. — Nek Celovčan se je izrazil takole: „Do drin tun aber die Bindischen singen“ in je pozival svoje tovariše komije, naj jim dajo kontra. Res so začeli „umetno“ pesem „Drai tulije, drai tulije“ in še enkrat „drai tulije“. Cela stvar pa se je končala tako: Vrli Šmihelčani in slovenski pošteti fantje iz Grabstanja, kar jih je še, so se z zadovoljnim srcem vračali zvečer domov, „das treue deutsche Herz“ pa je seveda ostalo „treu“ do jutra in eden najbolj spoštovan „Sänger“, kateri se je več nego pet let po mestih učil olike, je začel zjutraj „glaze“ pobijati tako, da ga je gosp. krčmar oštel, da bi pes ne vzel kruha od njega. *Opazovalec.*

Pliberk. (Polžev brzojav.) Nekdo iz pliberške okolice je prejel iz Požarnice brzojavko 26. maj. srpana ob 10. uri 17 minut dopoldne, čeravno je bila datirana v Pliberku z dne 24. maj. srpana ob eni popoldne. Zakaj neki imamo brzojavni urad, če brzojavke dostavlja pozneje nego pisma?

Sv. Križ pri Črnečah. (Ženska jeza.) Pred nekaj dnevi se je dovršila tukaj zanimiva bitka dveh sovražnih si žen. Po hribu doli je podila ena svojo nasprotnico, da so krila kar frfotala. Pregarjana se je zatekla v stanovanje župnišča, pripravljeno za duhovnike, ki prihajajo vsak petek k Sv. Križu, pregarjalka za njo in v trenutku ste bili obe v postelji v pritličju, kjer sta si pulili lase. Končno sta se utrudili, in ena je šla ven, druga se je pa zaprla v sobo. Babja jeza se zopet vzbudi oni, ki je bila zunaj, da je začela treskati po vratih. Ker pa so bile duri zaprte, je same jeze poskakovala in začela zunaj puliti travo. Ženska jeza je res nagla in huda, zato se možje le vadite v potrpežljivosti!

Škocijan. (Dr. Ude — Slovenec.) Kaj radi se ponajajo Nemci s svojimi učenjaki, ki jih slave kot potomce starih nemških rodbin, čeravno so čestokrat Slovani, ki so zatajili svoj narod in udinjali prebrisano slovensko glavico Nemcem, našim zatiralcem. Tak Nемец slovenskega rodu je Janez Ude, mlad učenjak, ena glavnih kapacitet na graškem vseučilišču in izboren sodelavec graških katoliških listov, ki bi sedaj

v psovanju Slovencev skoro radi prekosili v tem poslu že izvežbane nemške liberalce. Janez Ude je rojen pri nas, v lepem Škocijanu v Podjuni. Njegov oče, Peter, učitelj v Škocijanu, sin Marije Ude, kramarice v Mohljičah, je doma v Solčavi na Spod. Štajerskem in njegova mati je Breznikova v Železni Kapli. Brez dvombe oba Slovenca. Da je temu tako, nam dovolj jasno povesta botra, ki sta prisostovala krstu Janezovemu. Bila sta Miha Ruš, bivši župan zavedne škocijanske občine, in Janez Zilan, p. d. Hrovat v Srejah, ki še živi in je obče znan kot narodnjak. Slučajno sem izvedel za te podatke in menda ne bo zamere, ako jih izročim javnosti, kajti znano je, s kakim ponosom govori posebno nemška katoliška mlada inteligenca o Janezu Ude, trojnem doktorju: bogoslovja, modroslovja in prava. Mi vemo, kdo je, da je po rojstvu Slovenec od nog do glave, da so vsi, ki so pripomogli Janezu do krsta, od očeta do babice, ki ga je nesla h krstu, sami Slovenci. — Ali moramo ravno mi biti tisti narod, ki razsvetluje s svojimi zvezdami tuje in še celo nemško nebo? Kdaj vendar bo prodrila misel, da je treba najprej skrbeti za svoj narod in potem se le za tujega? Zastavimo vsa sredstva, da vzgajamo mladino v narodnem duhu, v ljubezni do domače grude!

Škocijan. (Smrtna kosa.) V kratkih presledkih smo imeli tri jako žalostne pogrebe; zanesli smo k počitku tri kmetice. Trinklino mater na Jezernici, Starmužovo na Žamanjah in Matajdlino v Gorečivasi. Žalujemo sirotam kličejo: Na svidenje nad zvezdami! Bodi vsem trem kmeticam lahka zemlja!

Stopice. (Šolska komisija.) C. kr. komisija, obstoječa iz beljaškega okrajnega glavarja, okrajnega šolskega nadzornika, okrajnega zdravnika in okrajnega stavbenega izvedenca, je ogledovala 25. julija t. l. prostore v „Novem Gradu“, ki je last (fideikomis posestva) grofov Dietrichsteinov, v svrhu naprave provizorične dvorazredne ljudske šole za vasi: Dičaves, Mlinarje, Stopice in Teharče. Ta provizorium bi služil približno 10 let, tekom tega časa bi se pa nabavilo novo šolsko poslopje. V tem slučaju bi se izločile te vasi iz maloške šolske občine in bi tvorile svojo šolsko občino. Okrajni slavbeni izvedenec je cenil poprave prostorov na štiri do pet tisoč kron. Zastopnik Dietrichsteinov, g. Mach, se je izrazil, da on sam ni merodajen in da bo naznanil pogoje za oddajo teh prostorov približno v 8 do 14 dneh, ker mora celo zadevo z načrtom in proračunom predložiti svojim predpostavljenim. Večina posestnikov gori imenovanih vasi je glasovala za otvoritev svoje lastne šolske občine. Brezdvomno bi imela ločitev svoje dobre, pa tudi slabe strani. Zahtevajte slovenskih učiteljev! Dalje priporočamo, da se osnuje odbor slovensko mislečih mož, ki naj nabira prispevkov, da bi se vsaj po preteku nekaj let zamoglo začeti z zidanjem šole, katera naj bi bila boljša kot sedanje druge takozvane utrakvistične, katerih sadovi se kažejo v tem, da pišejo otroci slovenska pisma z nemškimi črkami. Slovenski bratje, tukaj je prevažna postojanka, vaša narodna dolžnost je, se zanjo pobrigati, sicer bo izginil mejnik „Drava“ in ga bode nadomestil mejnik „Karavanke“.

Spodnji Dravberg. Minolo soboto so potegnili tukaj iz Drave že napol segnitenja utopljenca. Obleka je bila že razpadla. Ne ve se, kdo da je.

Sv. Višarje. (Razno.) Vreme je jako ugodno. Romarji in turisti prihajajo v obilnem številu in ne morejo dosti prehvaliti krasnega razgleda. Planinska roža je v polnem cvetu. Na solcu imamo tudi tukaj večkrat po 25 stopinj toplote. Kakšna razlika! Na praznik sv. Petra in Pavla smo morali še kuriti v peči, sedaj pa moramo že skoraj bežati pred solnčnimi žarki. Sneg je seveda izginil tudi iz najbolj skritih koticov. — Veleč. g. zakristan Weiß je zapustil Višarje ter se je podal na svojo župnijo v Žitarovas. Vsem Višarčanom se je milo storilo, ko je sedel na male sani in nam ga je cerkveni ključar Rengar odpeljal proti Žabnicam. Naj mu bode presrečna zahvala izrečena za njegov trud in lepo oskrbovanje! Na njegovo mesto pride veleč. g. Krejči, župnik v Borljah v Zilski dolini.

Zapuže pri Timenici. (Grozna nesreča.) Na večer 29. julija ob 10. uri naznanil je plat zvona, da je ogenj v Zapužah pri posestniku pd. Štamec! Z neverjetno hitrostjo je bilo gospodarsko poslopje v plamenu, in predno je prišla požarna bramba na kraj nesreče, je bilo vse poslopje velik kup pepela in v tem pepelu tudi vsa živina, namreč pet lepih molznih krav, dva teleta

v vsakem oziru novodobno urejena,

izdeluje svoje proizvode izključno le iz najboljših sirovin.

V Vaš prid bode, bodete li pri nakupovanju dajali prednost temu izvrstnemu proizvodu

pravemu: Franckovem: kavnem pridatku z mlinčkom,

iz zagrebske tovarne.

Tovarniška znamka.

in 14 deloma pitanih svinj. Grozen prizor za gospodarja in za branitelje, ki so prišli žal prepozno, da bi bili rešili vsaj revno živino, katera je strašno mukala, pričakujoč pomoči — a zaman! Hiša zraven leva se je tudi vnela in komaj se je posestnik s svojimi prebudil, je bila tudi že ta do stropa zgorela, da so prebivalci morali črez ogenj ubežati preteči smrti. Neizrekljiva obupnost za pridnega gospodarja, kateri je komaj nakupil to posestvo in je postal v nekaterih trenutkih popolen berač! Roke dvigajoč k nebu je klical nesrečni gospodar: „Oh, moja revna živina — moje veselje in ponos, jaz nesrečnež!“ Še ni dovolj gorja nad to izgubo, zdaj se spomni zbežgan gospodar tudi hlapca in išče ga — a zastoj je njegovo klicanje. Nad pepelom štrli ožganih reber kupec in glava sklonjena k prsom — bil je mrlič Peter, kateri je v groznem ognju končal svoje mlado nadebudno življenje! Urnebesen krik in vik, jok in stok se dviga v jasni noči proti nebu — nepopisen prizor — ko zagledajo rešitelji mrliča, zgorelega hlapca Petra! Omamljiv je bil pogreb tega reveža, kateri je bil v soboto 31. julija zvečer ob 1/2 8. uri na pokopališču v Timenici izročeni posvečeni zemlji. Ta revež je bil po opravih tisti večer pri kovaču Karpfu in neverjetno vesel je šel proti domu, kjer je našel tako strašno smrt in tako naglo! Bodi revnemu zvestemu hlapcu miren počitek v tuji zemlji — revež je bil iz Maribora, pri zdaj nesrečnem gospodarju v službi že pet let — bednemu gospodarju pa naj bo ljubi Bog usmiljen tolažnik, dobri ljudje pa naj mu pomagajo z radovoljnimi prispevki!

Trbiž. (Obsojen.) Hlapec Franc Filip, ki je bil na Višarjah zasačen v duhovniški obleki, je dobil pri glavni obravnavi en mesec ječe. Vložil je priziv. — Vojakov imamo tukaj in tudi po vaseh Kanalske doline precej veliko. V Trbižu zidajo velikansko vojašnico. Polentarijem se ne bo zljubilo prekoračiti meje.

Zoprače pri Vrbi. (Nova maša.) Slavnost, katera ne doleti zlahka vsako vas, se je vršila v naši mični vasi. Pel je namreč dne 25. m. m. novo sv. mašo pri podružni cerkvi č. gosp. Matej Weiß. Z njegovega prijaznega doma, kakor s cerkvice so vihrale veselo slovenske trobojnice. Slavnost se je vršila v lepem redu. Pred odhodom od očetove hišice ste pozdravile g. novomašnika dve družici deklici Cilka Wurcer in Ivanka Sumper. Slavnostno pridigo so imeli prečast. gosp. dekan Schaubach. Po končani sv. maši so se sešli slavnostni gostje zopet na slavljencevemu domu, kjer se je vršila prav preprosta in nedolžna veselica. Vrstili so se razni nagovori in deklamacije, za lepo petje je skrbel izvežban logaveški pevski zbor. Spretni domači fotograf gosp. Markovič je družbo fotografiral. Po takih veselih točkah je le prehitro minil velepomemben dan za goste, posebno pa za č. g. novomašnika in njegove vidno presrečne starše.

Prevalje. Dopisunček v „Štajercu“ raztresa laž. češ, da je neki cerkveni ključar kradel iz pušice, pobirajoč prostovoljne darove. Imena seveda ne pove, ker ga ne ve in zato ostane tako dolgo umazan lažnik, dokler svoje hudobne trditve ne podpre z dokazi. Sedaj se pa v „Štajercu“ hvali, da se brani „eden cerkveni ključar v bodoče pobirati davek v cerkvi“, kar pa je zopet gola laž. Sicer pa ne bi bilo čudno, če bi se branil, ker mu lažnivi ključec v „Štajercu“ podtika hudobne namene, ki imajo prostor menda samo v srcu kakega „štajercijanca“.

Moderni štrajki. Stavkati so začeli ministrantje v Črnečah pri Spodnjem Dravbergu. Ali hočejo imeti — povišane plače ali s kako drugo naravno niso zadovoljni, bodo dognala še-le — pogajanja.

Gospodarske stvari.

Oskrbovanje travnikov.

(Pradaval v št. Vidu nad Ljubljano prof. Fran Pengov.)

Že stoletja obrača kmetovalec vso skrb njivam in vinogradom, ne toliko pa travnikom. In vendar je tudi to potrebno, ako hočemo od njih povoljnih pridelkov po množini in kakovosti (dobroti).

Če primerjamo ploskve njiv in travnikov, pridemo do prepričanja, da so pridelki na slednjih povprečno veliko prenizki in to nas sili k razmišljanju: Kje bi utegnil tičati vzrok?

Vsak gospodar pač želi leto za letom, imeti od travnikov veliko lepega sena, zraven pa pozabi poskrbeti, da povrne travniku one redilne snovi, ki jih zemlji vsako leto odjemlje; pozablja, da je treba tudi rastline krmiti s pičo, ki je žele. Ni je večje zmote v gospodarstvu od misli, da zamore zemlja že po svoji naturi oddajati na večne čase dovolj hrane travi in tako omogočiti popolne košnje.

Oglejmo si najprej zemljo na travniku! Razlikujemo živico, to je ono plast zemlje, ki jo na njivi preoravamo, pod njo pa je mrtvica, ki ostane navadno nedotaknjena od pluga in drugega orodja. Pri živici imamo upoštevati na travniku vrhno skorjo, ki je neposredna podlaga, takorekoč zibelka travnate ruše; ta vrhna skorja je preimnitna za splošen razvoj trav. Pokriva jo ruševina in vsled tega ne morejo nanjo vplivati in delovati naravnost takozvane atmosferilije, kakor so zračni kislec, voda, mraz in vročina. Vplivu teh atmosferilij imamo pripisovati, da porjavi železo na vlažnem zraku in v zemlji, iste atmosferilije so ona moč, ki nevidno skoro, a vendar noč in dan, leto za letom drobi skalovje po gorah. Večje in manjše odtrgane kosove odnašajo hudourniki v nižave, jih spotoma drobijo v vedno tanjši gramozni pesek in slednjič preperi in sprhni mogočna skala v tako drobne dele, da tvori kot „naplavina“ ali „aluvij“ rodovitno površno plast na naših travnikih in njivah.

Rekel sem, da atmosferilije ne morejo neposredno vplivati na vrhno skorjo, kot zamorejo to na njivsko preorano prst. In vendar se razprostirajo ravno najvažnejše travne koreninice ravno v gorenji skorji ter se ne morejo okoristiti z nižjimi plastmi, kot zamorejo to storiti globoke korenine detelj. Imenitne so spodnje plasti zlasti po svojih fizikalnih lastnostih, posebno z ozirom na to, če bolj ali manj propuščajo vlago.

Naša zemlja, to je prst, je večinoma naplavina. Razločujemo pa po kakovosti: ilovnato, peščeno, glinasto, laporjasto, apneno in barjasto zemljo. Pri ilovnati zemlji je treba korenite drnaže, oziroma priprav za namakanje. Slaba je prepeščena zemlja, ker je preveč suha, gnoj premočno razkrajja ali cera in spuščja najboljše snovi, takorekoč ocvirke skozi; ves drugačen pa postane lahko pesek, če je v pravem razmerju pomešan z ilovko ali glino.

Najboljša prst je glinasta, ker združuje dobre lastnosti ilovnate in peščene prsti, a brez njihovih slabih strani.

(Dalje prih.)

Klub „Vesna“

so ustanovili pretekli teden nekateri bivši člani umetniškega društva „Vesna“, ki se je pred nekaj leti razšlo, ker je večina članov zapustila Dunaj. Namen kluba: Prijateljska zveza članov, praktični stik z naročujočim občinstvom.

Koliko naročil gre v tujino, ker večina naročiteljev ne pozna domačih moči, mnogostranosti njih umetniškega delovanja.

Društvo „Vesna“ je slovensko občinstvo opozorilo na mlade moči, ki so se v žalibog prekratnem času društvenega obstoja častno izkazale na raznih poljih upodablajočih umotvornosti. „Vesna“ se je udeležila korporativno I. jugoslovanske razstave v Belemgradu v jako častnim in dobrim gmotnim uspehom. Posamezni člani so razstavljali tudi drugod. Došlo je na „Vesno“ dosti naročil iz domovine, ki jih je društvo izvršilo na zadovoljnost in veselje naročiteljev in želo zanje obilo priznanja in pohvale. Pretežna večina članov je takrat še obiskovala umetniške šole. Od tistih dob pa so si znanje izpopolnili in se izurili v svojih strokah tako, da danes lahko prevzamejo v izvršitev velika naročila, ki bi jim takrat delala še težave. Dokaz so dejstva.

Klub izvršuje najrazličnejša naročila, ki spadajo v področje risarske in slikarske umetnosti: Načrte za reklamne namene n. pr. etikete, risbe za inserate, plakate, vinjete za vabila itd., razglednice, plesna damska darila, risbe za opremo knjig, diplome, humoristika, portrete, pokrajinske slike, svete podobe za sobe, cerkvene slike, razne umetnoobrtne načrte, na pr. načrte za pohištvo, posebno v domačem slogu in dr.

Klub daje na zahtevo pojasnila.

Naslov: „Vesna“, Škofja Loka, Kranjsko.

Klub zaupa v narodno zavednost slovenskega občinstva! Svoji k svojim! Zaupajmo svojim močem! Ne capljajmo za tujcem, češ, tuja stvar je vselej gotovo dobra! Lahko se osamosvojimo, da bo tujec čutil izpremembo, kadar pride v naše kraje, da bodo naši kraji nosili pečat domačega duha!

Društveno gibanje.

S. K. S. Z. za Koroško je prejela za „mladinske knjižnice“ naslednje darove: Slavna hranilnica in posojilnica v Spodnjem Dravbergu 100 K (doslej največji dar v ta namen). Č. g. Franjo Šenk, kaplan v Črni 5 K. — Na požrtvovalni podpori iskrena hvala! — Kakor se bo „Zvezo“ podpiralo, v isti meri bo mogla tudi ona priskočiti najbolj ogroženim krajem na pomoč. — Kupujte narodni kolek „Obmejnim bratom v pomoč!“ Od tega ima „Zveza“ 80% dobička. Dobi se črez počitnice pri č. g. Janezu Katnik

v Rožeku in pri g. Peregrinu Vunček v Celovcu. Na zdár!

Djekše. Naše izobraževalno slovensko kršč. socialno kmečko društvo „Trdnjava“ bo priredilo svoje mesečno zborovanje z zanimivim govorom in tamburanjem velikovških tamburašev dne 8. avgusta po blagoslovu ob 3. uri popoldne na prostem pri farovžu. Vsi društveniki in prijatelji društva so s tem vljudno vabljeni.

S. K. S. izobraževalno društvo v Dobrlivasi priredi na Veliko Gospojnico, dne 15. avgusta t. l., društven shod in sicer popoldne po blagoslovu v društvenih prostorih. Na sporedu so govori in skoraj gotovo tudi petje mešanega zbora dobrolskega. Slovenci in prijatelji društva, pridite gotovo!

Društveni odbor.

Kotmaravas. V nedeljo, dne 5. septembra 1909, bode na Plešivcu pri Mat. Prosekarju p. d. Razaju velika ljudska veselica s petjem, deklamacijami itd., pri kateri bodeta sodelovala dva pevška zbora in udarjali tamburaši.

Za tamburaški dom na Brnci so darovali: Posojilnica v Ločah 50 K, posojilnica na Zili pri Beljaku 10 K, g. Čebul, organist na Žihpolju 2 K, gosp. Alojzij de Reggi v Avčah (tretji dar) 5 K, g. Hohkofler (Guštin) v Gropičah 10 K, posojilnica v Št. Lenartu pri 7 studencih 60 K, Alojzij de Reggi (četrti dar) 5 kron; skupno 142 kron. Hkratu, ko izreka društvo „Dobrač“ najprisrčnejšo zahvalo za te darove v narodni namen velike važnosti, prosi vse rodoljube, da bi mu priskočili z malim darom na pomoč, ker ves proračun še ni popolnoma pokrit. Hvaležno sprejema darove društveni tajnik Ivan Miklavčič, cerkovnik in trgovec v Brnci pri Beljaku.

Kaj je novega po svetu.

Slovenskemu narodu! Leto za letom streme naši neprijatelji na Dunaju in v Gradcu za tem, da onemogočijo slovenskim vseučiliščnikom usposobiti se za svoj poklic na avstrijskih visokih šolah. Njihov namen je jasen: **Sinovi slovenskega naroda ne smejo v državne službe!** Tako ostanejo te za naše nasprotnike in ti bodo preplavili naše dežele in kazali sovraštvo proti Slovincem, kakor se to godi že zdaj. V dosego tega namena jim služijo najrazličnejša sredstva: Preganjanje slovenskih dijakov od nemških profesorjev in dijaštva je znano in ni ga slovenskega izobraženca, ki ne bi bil izkusil tega na lastni koži. Toda to še ni vse. Vedeč, da slovensko dijaštvo le z največjim samozatajevanjem zmaga stroške študiranja v tujih mestih, so sklenili uničiti vse naprave, ki lajšajo slovenskemu dijaku gmotno stanje. Zato nameravajo razbiti dijaško kuhinjo na Dunaju, vreči nas hočejo iz podpornega društva za bolne visokošolce, da bi na ta način še bolj zredčili naše vrste. Te namere so krutozlobne, a ni ga človeka, ki bi nam pomagal proti nasilstvu. Da, oni, ki so poklicani v to, celo podpirajo nasprotnike v njih početju. Radi tega je sklenilo slovensko dijaštvo seči po samopomoči. Ustanovili smo na Dunaju odsek, ki ima nalogo čuvati, da se Nemcem ne posrečijo njih naklepi. Ta odsek je izdal pred Veliko nočjo knjižico, ki se popisuje v nji za Slovence neiznosne in za kulturno državo škandalozne razmere na avstrijskih visokih šolah in se navajajo pota, ki bi bilo možno po njih priti do končne rešitve vseučiliškega vprašanja — do slovenske visoke šole. Brošura: „Slovenska visoka šola v Ljubljani“ se naroča pri Mirko Černič, medicincec, Hrušica 57, Jesenice. Dobiva se po vseh slovenskih knjigarnah. Cena 30 vinarjev, po pošti 33 vinarjev.

Vseučiliški odbor dunajskega dijaštva.

† **Franc Mlakar.** V soboto, 31. m. m., je umrl v Hošnici na Štajerskem po kratki bolezni tamonjni župan in podpredsednik „Slovenske kmečke zveze“ g. Franc Mlakar. Pogreba sta se udeležila poslanca dr. Korošec in Fr. Pišek. Za narodni pokret v slovenje-bistriškem okraju ima rajni mnogo zaslug. Svetila mu večna Inč!

Imenovan je č. g. dr. Jos. Somrek za profesorja pastoralke na mariborskem bogoslovnem učilišču.

Za „šentiljski dom“ je bilo do dne 25. julija nabranih okrog 10.000 kron.

„Štajere“ je sam priznal, da ga podpira „Südmarka“ in se še za to hvali. Pa so še slovenski kmetje, da gre do temu farbarju na lim!

Nemci naskočili Čehi. Minolo nedeljo so priredili v Švehatu na Nižje Avstrijskem Čehi v prostorih češke gostilne nedolžno veselico. Nemci so z nekaterimi vsenemškimi poslanci na čelu naskočili poslopje. 38 orožnikov je zabranjevalo pobjo. Pobili so na češki gostilni vsa okna in razbili vrata. Nemški listi poročajo, da so metali Čehi na Nemce kamenje, kar pa češki listi odločno zanikavajo.

Slovenec Konrad Skaza

delavnica za vsa cerkvena dela
v St. Ulrich, Gröden (Tirolsko)

se najtopleje priporoča za vsa cerkvena dela. Velikanska zaloga sv. razpel. Novi zanimivi slovenski ceniki zastonj in franko. Postrežba solidna in hitra.

Pristnega vina

imam se naprodaj nad

200 hektolitrov

po nizkih cenah od 80 vinarjev dalje, na postajo Ajdovščino postavljenega. Pošiljam bela, rdeča in črna vina od 56 litrov dalje.

Kupim vinske sode iz hrastovega lesa, od tudi 100 litrov dalje, močne in v dobrem stanu, naj si bodo nove ali stare, za oboje se priporočam.

Josip Cotič

posestnik vinograda in trtničar. Vrhpolje, p. Vipava, Kranjsko.

Pristni kranjski
lanenooljnati firnež

Glinate barve

v posodicah po 1/2, 1 kg kakor tudi
v večjih posodah

Fasadne barve za hiše

po vzoreh

Slikarski vzorci

in papir za vzorce

Laki

pristni angleški za vozove, za pohišva
in za pode

Steklarski klej (kit)

priznana in strokovno preizkušena
najboljši

Karbolinej prve
vrste

Mavec (gips) za podobarje in za
stavbe

Čopiče domačega izdelka za zidarje
in za vsako obrt

priporoča

Adolf Hauptmann

v Ljubljani

Prva kranjska tovarna oljnatih barv,
firnežev, lakov in steklarskega kleja.

Zahtevajte cenike!

Gostilna „Bräuhaus“

Narodni dom v Pliberku

se odda takoj na račun gostilničarju, ki

je obenem mesar. Več se poizve pri

Hranilnici in posojilnici

v Šmihelu pri Pliberku, Koroško.

10 zapovedi

za

kmetovalca,

lepo tiskane, čisto zastonj in poštnine prosto dobi vsakdo, kdor ponje piše, od lekarnarja Trnkoczy v Ljubljani, Kranjsko.

Organist in cerkovnik

ki je rokodelec ter tudi zmožen tamburaški zbor voditi, išče primerno službo. Naslov pove upravninstvo „Mira“ v Celovcu.

Labodje milo
(Schichtovo trdno kalijevo milo)

je edina posebnost za pranje volnenega in svilenega blaga, zaves, čipk, vezil itd. itd. To milo se resnično ne more dovolj prehlaviti, ker vsled svoje nedosegljive pralne veljave, izdatnosti in mehko popolnoma zatamni vse drugo, kar se imenuje milo.

Hranilno in posojilno društvo v Celovcu

4 1/2 %

kmečki kreditni zavod za Celovško okolico

Pavličeva ulica števil. 7

uraduje

ob četrkih od 1/2 10. do 12. ure in od 1/2 2. do 3. ure,
ob sobotah od 10. do 12. ure.

4 1/2 %

Društvo jamči za popolno varnost vlog s premoženjem vseh udov.

Zaradi zelo velike zaloge oddajam po jako znižanih cenah najboljše mlatilne stroje za rabo na roko in gepelj, čistilnice od najpriprostejše do najfinejše vrste, sadne in grozdne mline, stiskalnice za grozdje in sadje, kakor sploh vse poljedeljske stroje in jamčim za dobro kakovost.

Trgovina z železnino „Merkur“ P. Majdič, Celje, Štajersko.

Traverze, cement, strešno lepenko, sploh vse stavbinske potrebščine, umetna gnojila vseh vrst, posebno sedaj za ajdo, prodajam po najnižjih cenah.

Slike in ceniki poljedeljskih strojev zastonj in poštnine prosto.

Tovarna glinastih izdelkov F. P. Vidic & Komp., Ljubljana

ponudi vsako poljubno množino

zarezanih strešnikov (Strangfalzziegel) sistem Marzola, zidarske opeke, peči itd.

Na zahtevo pošljemo takoj vzorce in ponudbo.

Podružnica Ljubljanske kreditne banke v Celovcu

Delniška glavica K 3.000.000.
Rezervni fond K 300.000.

Kolodvorska cesta števil. 27.

Centrala v Ljubljani. Podružnici v Spletju in Trstu.

Denarne vloge obrestujemo po 4 1/2 % od dne vloge do dne vzdiga.

Zamenjuje in eskomptuje izrebane vrednostne papirje in vnovčuje zapadle kupone. Daje predujme na vrednostne papirje. — Zavaruje srečke proti kurzni izgubi. Vinkuluje in devinkuluje vojaške ženitninske kavoije. — Eskompt in inkasso menic. — Borzna naročila.

Turške srečke. Šest žrebanj na leto. Glavni dobitek 300.000 frankov. Na mesečno vplač. po K 8.— za kom. Tiske srečke s 4% obrestmi. Dve žrebanji na leto. Glavni dobitek K 180.000. Na mesečno vplačevanje po K 10.— za komad. Prodaja vseh vrst vred. papirjev proti gotovini po dnevnem kurzu.